

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проекти міжнародної технічної допомоги в Україні

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським
інформаційно-дослідницьким центром

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Резюме

Міжнародна технічна допомога (МТД) — ресурси, які надаються донорами на безоплатній основі для здійснення проектів з метою проведення реформ і реалізації програм соціально-економічного розвитку України.¹

Донор — держава, уряд іноземної держави, організація, установа, фонд, уповноважені урядом іноземної держави, міжнародна організація, що надає міжнародну технічну допомогу Україні.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України є координатором роботи щодо залучення та моніторингу використання МТД та має право офіційного звернення до країн і міжнародних організацій-донорів.

У рамках надання Україні міжнародної технічної допомоги співробітництво здійснюється із понад 15 країнами та 20 міжнародними організаціями. Найбільшими донорами для України є Сполучені Штати Америки та Європейський Союз. Також важливими донорами є Канада, ФРН, Швеція, Швейцарія, Японія, Данія; організації ООН, Світовий банк, ЄБРР та ін.²

Основними групами реципієнтів проектів технічної допомоги є: держава, бізнес, громадські організації та безпосередньо громадяни.

Міжнародна технічна допомога може надаватися у вигляді:

- майна, перелік якого визначається у програмах та проектах МТД
- прав інтелектуальної власності
- фінансових ресурсів у іноземній валюті або національній валюті України
- інших ресурсів, не заборонених законодавством України

Основними напрямками надання міжнародної технічної допомоги є:

1. Підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки, захист держави та громадян.
2. Удосконалення регуляторної політики, поліпшення інвестиційного клімату, розвиток підприємництва та конкуренції на внутрішньому ринку.
3. Розвиток фінансового ринку та банківського сектору.
4. Розвиток сільськогосподарського сектору.
5. Охорона здоров'я та соціальний захист населення.
6. Розвиток освіти, науки, культури та туризму.
7. Модернізація муніципальної інфраструктури та транспорту.
8. Розвиток громадянського суспільства та ін.³

Основні організаційно-правові засади технічного співробітництва з країнами-донорами та міжнародними організаціями на сьогодні регулюються **21 рамковим міжнародним договором України** та міжнародними договорами щодо впровадження програм співробітництва в різних сферах економіки.⁴

¹ Указ Президента України «Про міжнародну технічну допомогу» — <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/596/99>

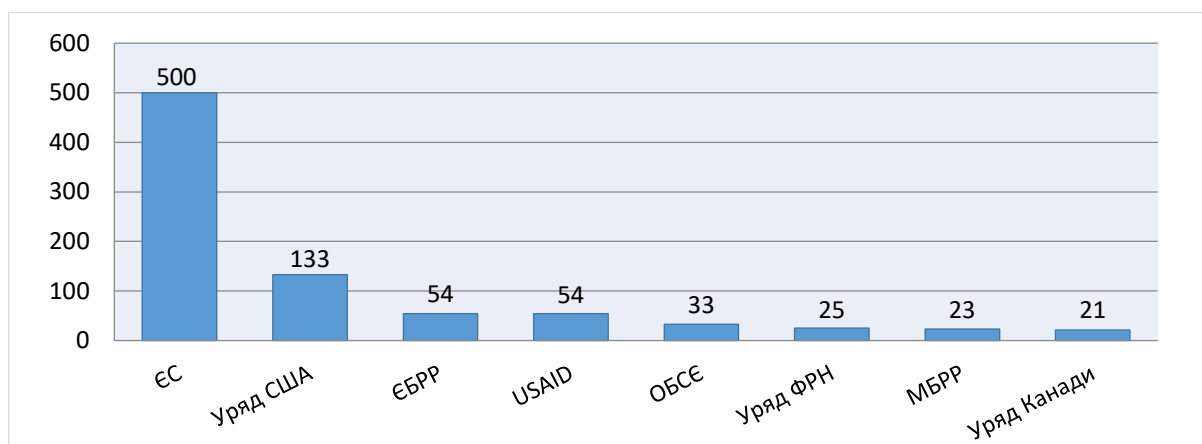
² Методичні рекомендації для органів публічної влади щодо написання проектних заявок

³ Довідка про міжнародну технічну допомогу Україні — <https://goo.gl/fdgNBA>

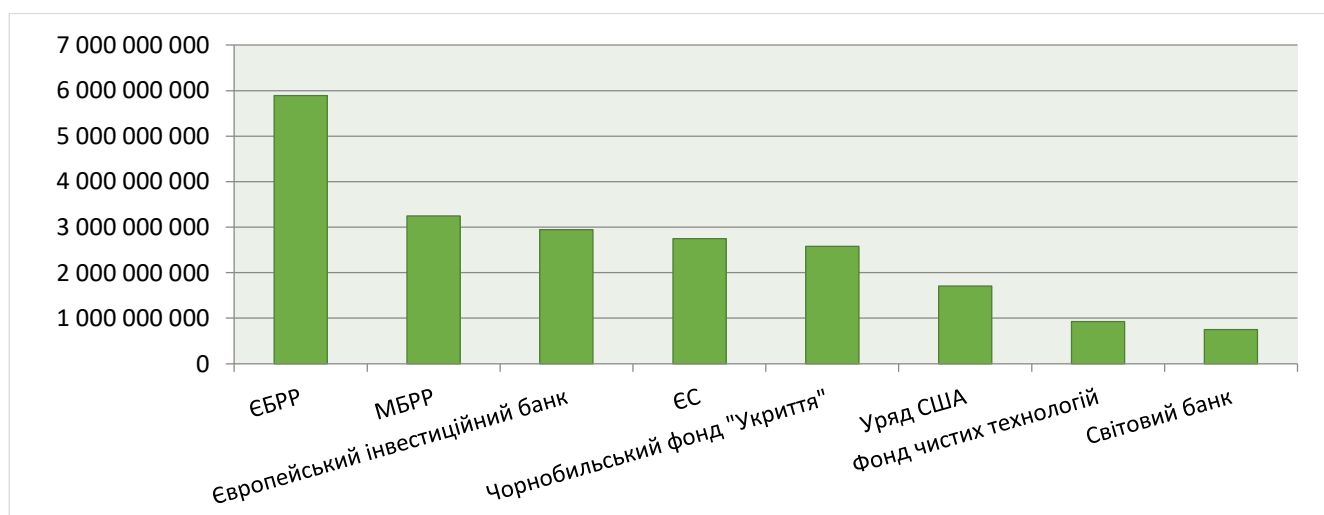
⁴ Довідка про міжнародну технічну допомогу Україні — <https://goo.gl/fdgNBA>

Основні донори, які надають МТД для України

ТОП-10 донорів (за кількістю проектів)⁵

ТОП-10 донорів (за сумами, USD)⁶

ТОП-10 проектів донорської допомоги (за сумами, USD)⁷

Ранг	Проект	Сума
1	Чорнобильський Фонд «Укриття»	1 347 840 000
2	Макрофінансова допомога Україні: Кредитна лінія від ЄС	1 296 000 000
3	Реалізація зведеної програми підвищення безпеки АЕС України	648 000 000
4	Проект розвитку дорожньої галузі: Третій проект покращення автодоріг	560 000 000
5	Незв'язний фінансовий кредит	540 000 000
6	Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС	497 453 454
7	Покращення транспортно-експлуатаційного стану доріг на підходах до Києва	486 000 000
8	Програма фінансування надання військової техніки, майна та послуг США іноземним державам	481 229 222
9	Другий проект покращення автомобільних доріг та безпеки руху	450 000 000
10	Основний кредит для МСП та установ з середньою капіталізацією	432 000 000

⁵ Analytical indicators by donors — <https://goo.gl/HQNErM>

⁶ Analytical indicators by donors — <https://goo.gl/HQNErM>

⁷ Project donor assistance Analytics — <https://goo.gl/GucAf9>

Приклади поточних проектів, терміни, суми фінансування, донори та реципієнти (станом на 01.10.2017)⁸

Назва проекту	Загальна вартість проекту	Термін виконання проекту	Сектор	Донор	Реципієнт
Виявлення та припинення ядерної контрабанди	8 500 0000 \$	01.08. 2015 – 31.12.2021	Національна безпека та оборона	Уряд США через Міністерство енергетики США	Державна прикордонна служба України та її підрозділи
Надання допомоги зі зберігання, технічного обслуговування і утилізації твердого ракетного палива ракет SS-24	78 916 190 \$	01.02.2008 – 31.12.2018	Національна безпека та оборона	Уряд США через Міністерство оборони США/ Агентство зменшення загрози	Державне підприємство «Науково-виробниче об'єднання Павлоградський хімічний завод»
Зміцнення громадської довіри (UCBI - II)	51 692 208 \$	11.04.2017 – 09.04.2019	Урядування та громадянське суспільство	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Благодійна організація «Львівська освітня фундація»; органи місцевого самоврядування, неурядові організації, органи державної влади
Розвиток соціальної інфраструктури у зв'язку зі збільшенням кількості ВПО	50 700 000 €	01.02.2016 – 31.12.2019	Відновлення Донбасу та ВПО	Уряд ФРН через Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ)	Громади, органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади та ГО, які визначаються на конкурсній основі
Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)	50 000 000 \$	08.06.2016 – 07.06.2021	Регіональний розвиток	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад; Об'єднані громади, які обиратимуться в ході реалізації проекту; ГО «Український кризовий медіа-центр»
Гендерне бюджетування в Україні	46 625 844 SEK	12.11.2013 – 31.12.2018	Банківський та фінансовий	Уряд Королівства Швеція через Шведське агентство з міжнародного розвитку	Міністерство фінансів України
U-LEAD з Європою: програма із розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку	40 102 600 SEK	01.10.2016 – 31.12.2017	Регіональний розвиток	Уряд Королівства Швеція через Шведське агентство з міжнародного розвитку	Центри надання адміністративних послуг, які будуть обиратися під час реалізації проекту
Програма лідерства, сприяння експорту, залучення інвестицій та розвитку	35 000 000 \$	21.09.1994 – 31.12.2023	Промисловість та МСП	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, ТОВ «Керамейя»; ГО «Українська Академія Лідерства»; ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна»; ПАТ «Кредобанк» та ін.

⁸ Перелік діючих проектів міжнародної технічної допомоги за підтримки країн-донорів, що реалізуються в Україні та пройшли державну реєстрацію — <https://goo.gl/ouy3ev>

Підтримка децентралізації в Україні	38 750 000 SEK	08.09.2014 – 31.12.2018	Регіональний розвиток	Уряд Королівства Швеція через Шведське агентство з міжнародного розвитку	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
Програма лідерства, сприяння експорту, залучення інвестицій та розвитку	35 000 000 \$	21.09.1994 – 31.12.2023	Промисловість та МСП	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, ТОВ «Керамейя»; ГО «Українська Академія Лідерства»; ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна»; ГО «СоціалБуст»; ПАТ «Кредобанк»; Міністерство охорони здоров'я; Міністерство інфраструктури; ГО «Легкий Бізнес» та ін.
Розвиток та підвищення спроможності Державної прикордонної служби	24 781 865 \$	01.11.2016 – 01.11.2020	Національна безпека та оборона	Уряд США через Міністерство оборони США	Головний центр зв'язку, автоматизації та захисту інформації Державної прикордонної служби України
Покращення послуг у сфері ВІЛ/СНІД серед представників груп найвищого ризику в Україні	23 157 655 \$	15.06.2012 – 31.12.2017	Охорона здоров'я	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України; ГО «Альтернатива»; ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ»; Новомосковська районна громадська організація «Центр підтримки сім'ї» та ін.
Трансформація фінансового сектору в Україні (FST)	23 157 418 \$	28.10.2016 – 27.12.2020	Банківський та фінансовий	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Національний банк; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; Пенсійний фонд; Міністерство соціальної політики
Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні	21 650 000 DKK	01.09.2015 – 28.02.2019	Урядування та громадянське суспільство	Уряд Королівства Данія через Міністерство закордонних справ Данії	Генеральна прокуратура України; Національна академія прокуратури України; Координаційний центр з надання правової допомоги
Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя»	21 193 693 \$	01.10.2016 – 07.02.2021	Урядування та громадянське суспільство	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Державна судова адміністрація України; Вища кваліфікаційна комісія суддів; Національна школа суддів; Міністерство юстиції; Міністерство освіти і науки; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Програма підтримки аграрного і сільського розвитку в Україні	20 597 270 \$	07.09.2016 – 31.07.2020	Аграрний	Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку	Міністерство аграрної політики та продовольства; ТОВ «Е-ТРЕЙД ІНВЕСТ»; ТОВ «Агріко Україна»; ТОВ «Українська ягода»; МПП «Колосок» та ін.

Основні напрями надання міжнародної технічної допомоги

Основними групами реципієнтів проектів технічної допомоги, які були зареєстровані в *Міністерстві економічного розвитку і торгівлі* протягом останніх двох років, є: **держава, бізнес, громадські організації та безпосередньо громадяни.**

Із загальної суми МТД (3,6 млрд USD) на проекти у державному секторі передбачено близько **3,1 млрд USD**, або 87% від загальної суми. Значна частина міжнародної технічної допомоги, яка спрямована у державний сектор, передбачена для здійснення реформ: антикорупційної, енергетичної, державної служби, децентралізації, судової, поліції, транспортної, медичної, освітньої.

Громадським організаціям за останні два роки виділено близько **214 млн USD**, бізнесу – **156 млн USD**, безпосередньо громадянам – **121 млн USD**. Ці підрахунки умовні, оскільки містять проекти, де серед реципієнтів одночасно є органи влади, громадські організації, бізнес та громадяни.⁹

Топ-напрями за кількістю проектів (за весь період)

Сектор	К-ть проектів
Урядовання та громадянське суспільство	193
Освіта та наука	106
Енергетика та енергоефективність	102
Соціальна інфраструктура та послуги	101
Ядерна безпека	89
Національна безпека та охорона	76
Соціальна сфера / Соціальне забезпечення	62
Економічний розвиток та торгівля	57
Відновлення Донбасу та ВПО	53
Захист навколишнього середовища	48
Охорона здоров'я	46
Аграрний сектор	44
Транспорт та інфраструктура	35
Комунікація та ІКТ	28
Культура	28

⁹ <https://goo.gl/xzmNlf>

Відповідно до запиту, було проведено моніторинг донорів, які вже надали або продовжують надавати технічну допомогу для реалізації проектів у запитуваних сферах (див. таблицю).¹⁰ Встановлено, що основними донорами, які б могли виділити кошти на зазначені сфери, є:

- **Харчова індустрія** – Європейський Союз, Канадське агентство міжнародного розвитку, Уряд Канади
- **Водна індустрія** – Європейський Союз
- **Створення нових місць для навчання** – Європейський Союз, Агентство США з міжнародного розвитку, Уряд США
- **ІТ-технології** – Європейський Союз, Шведська міжнародна агенція з розвитку і співпраці, Агентство США з міжнародного розвитку, Уряд США, Організація з безпеки і співробітництва в Європі
- **Екотуризм / рекреація** – Європейський Союз

Відповідно до даних *Міністерства економічного розвитку і торгівлі*, в Україні не було залучено МТД щодо реалізації проектів у сферах публікації україномовних книжок національного надбання та виробництва соків.

Сфера	Донор	Проект	Термін	Вартість
Харчова індустрія	Департамент закордонних справ, торгівлі та розвитку Канади, Уряд Канади	Український проект бізнес-розвитку плодоовочівництва	07.08.2014-31.03.2021	19 325 100 \$
	Канадське агентство міжнародного розвитку	Підвищення конкурентоздатності молочного сектору України	31.03.2008-30.06.2013	2 000 000 \$
	Європейський Союз	Підвищення рівня розвитку виноградарства і виноробства в Закарпатській області	01.05.2012-31.07.2015	443 430 €
	Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань, Уряд Швейцарії	Розвиток органічного ринку в Україні	01.06.2012-31.12.2018	5 000 000 ₣
Водна індустрія	Європейський Союз	Відновлення магістрального водного шляху Е-40 на ділянці Дніпро-Вісла: від стратегії до планування	01.12.2013-31.12.2015	912 657 €
	Європейський Союз	Запобігання погіршенню якості води та розробка заходів з усунення забруднення у Великому Бичкові в україно-угорському співробітництві	15.10.2010-15.01.2013	137 065 €
	Європейський Союз	Чорноморська мережа сприяння спільному управлінню природними системами очистки стічних вод	01.06.2013-30.10.2015	57 963 €
	Європейський Союз	Покращення екологічної ситуації в басейнах річок Прут і Дністер через покращення систем очистки стічних вод	19.12.2013-30.12.2016	1 851 790 €

¹⁰ Список проектів МТД — <http://openaid.gov.ua/uk/projects>

	Європейський Союз	Відновлення магістрального водного шляху Е-40 на ділянці Дніпро-Вісла: від стратегії до планування	01.12.2013-31.12.2015	912 657 €
	Європейський Союз	Чиста вода на Побужжі – транскордонна система водопостачання м. Володимира-Волинського та м. Грубешова	01.06.2013-31.12.2015	1 326 130 €
	Європейський Союз	Чиста вода необхідний ресурс для селян	17.12.2013-16.10.2015	61 210 €
Створення нових місць для навчання / підготовки кадрів	Державний департамент США, Уряд США	Програма професійних стажувань	09.03.2014-30.12.2016	89 104 \$
	Європейський Союз	Центр освіти третього віку	01.12.2013-30.11.2016	118 480 €
	Агентство США з міжнародного розвитку, Уряд США	Навчальні програми професійного зростання	03.04.2013-02.04.2018	8 499 379 \$
	Європейський Союз	Розвиток персоналу в області народонаселення і репродуктивного здоров'я	15.07.2010-14.07.2012	554 958 €
	Європейський Союз	Покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки Волинського субрегіону	19.08.2014-19.02.2017	846 114 €
	Європейський Союз	Створення сучасної моделі управління регіональним розвитком ринку праці в Хмельницькій області	05.01.2015-05.01.2017	651 304 €
	ІТ-технології	Європейський Союз	Постачання технічного забезпечення ІТ, стандартного програмного забезпечення та додаткових матеріалів	24.04.2016-09.12.2016
Організація з безпеки і співробітництва в Європі		Допомога у впровадженні цифрових адміністративних послуг	01.02.2016-31.12.2016	72 300 €
Уряд США, Агентство США з міжнародного розвитку		Підтримка електронного управління в Україні	21.09.2015-31.12.2016	150 000 \$
Шведська міжнародна агенція з розвитку і співпраці (SIDA), Уряд Швеції		Підтримка електронного управління в Україні	01.07.2015-01.10.2016	6 400 000 SEK
Європейський Союз		Співробітництво в інформаційній безпеці	01.09.2014-31.08.2017	150 090 €
Європейський Союз		Поставка захищених ноутбуків Державній прикордонній службі України	04.11.2014-03.04.2015	142 762 €
	Європейський Союз	Гармонізація розвитку туризму в сільській місцевості Карпатського регіону	10.12.2010-10.12.2012	286 676 €

Екотуризм / рекреація	Європейський Союз	Туризм – запорука динамічного соціально-економічного розвитку сільських громад	15.01.2015- 14.01.2017	259 546 €
-----------------------	-------------------	--	---------------------------	-----------

Міжнародна технічна допомога для бізнесу

Відповідно до даних *Міністерства економічного розвитку та торгівлі*, за останні два роки бізнес отримав всього 4 % коштів від загальної суми міжнародної технічної допомоги. У поточному році відповідна тенденція зберігається – найбільше коштів МТД надходять до державного сектору. Крім цього, статистика *Міністерства економічного розвитку та торгівлі* не дає можливості відслідкувати обсяг отриманої допомоги для компаній від прямого донора та суму власних залучених коштів.

Основними донорами, які надають підтримку приватному сектору, є [Корпорація приватних іноземних інвестицій США \(OPIC\)](#) та [Агентство США з торгівлі та розвитку \(USTDA\)](#). Ці донори виділяють кошти за бізнес-підходом: *гроші надаються тим проектам, які приносять прибуток американському бізнесу.*

- **Корпорація приватних іноземних інвестицій (OPIC)** надає страхування інвестицій та інвестиційні фонди
- **Агентство США з торгівлі та розвитку (USTDA)** надає гранти закордонним компаніям, які мають намір залучити американський бізнес у партнери. Агентство, як правило, залучає для подальшої співпраці з грантоотримувачем (місцева приватна компанія або державна організація) профільного американського інвестора з відповідним досвідом роботи та технологіями. Так, у 2012 році для розробки техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) модернізації чотирьох енергоблоків Бурштинської ТЕС «ДТЕК Західенерго» USTDA надало **600 000 \$**. У тому ж році «Укргазвидобування» отримав грант на **724 000 \$** для підготовки ТЕО розробки покладів конденсату Котелевського родовища (Полтавська та Харківська обл.)

Програми, донорами яких виступає Австралія та Нова Зеландія

Відповідно до даних *Міністерства економічного розвитку та торгівлі*, станом на 01.10.2017 в Україні немає програм та проектів, донорами яких виступає **Австралія та Нова Зеландія**.

Анастасія Паршикова,
аналітик Європейського інформаційно-дослідницького центру
aparshykova@radaprogram.org